การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้: กรณีศึกษาโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

The Operation for Student's Desirable Characteristics Development Based on Tzu Chi's Humanities Approach: A Case Study of Chiang Mai Tzu Chi School

พรนภา ลือตาล[1] ชูชาติ พ่วงสมจิตร์[2] และรัตนา ดวงแก้ว[3]
Phornnapha Luetan[1] Choochat Phuangsomjit[2] and Ratana Daungkaew[3]
[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[2-3]รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[1]Corresponding author. E-mail: luetan_tan@hotmail.com

Received: November 19, 2019
Revised: November 28, 2019
Accepted: November 28, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ (2) ศึกษาผลการใช้แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ และ (3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 32 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครูและบุคลากร 7 คน นักเรียน 12 คน และตัวแทนผู้ปกครอง 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยปรากฏผลดังนี้ (1) แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่คือ หลักพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา (2) การนำแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของฉือจี้มาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ มีผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ มีความเข้าใจถึงแบบอย่างของมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบได้อย่างถูกต้อง มีวินัย มีความซื่อสัตย์ กตัญญูต่อบิดา มารดา ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตอาสาและช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และ (3) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ควรมีการพัฒนาวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมเพื่อหล่อหลอมจิตใจผู้เรียนให้เกิดคุณธรรมที่ดีงามต่อไป

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน แนวคิดพัฒนามนุษย์ ฉือจี้

Abstract

The objectives of this research were to (1) study Tzu Chi's humanities approach to be applied in management and operation for development of student's desirable characteristics; (2) study results of application of Tzu Chi's humanities approach in the operation for development of student's desirable characteristics; and (3) study guidelines for development of student's desirable characteristics in Chiang Mai Tzu Chi School based on Tzu Chi's humanities approach. This research employed a qualitative method. Data were collected via observation and interviewing. 32 key research informants comprised 1 administrator, 7 teachers and school personnel, 12 students and 12 representatives of parents. Data were analyzed with content analysis. Research findings were as follows: (1) Tzu Chi's humanities approach that was applied in development of desirable characteristics of students at Chiang Mai Tzu Chi School was the 4 principles of Brahmavihara consisting of Metta (loving-kindness), Karuna (compassion), Mudita (sympathetic joy), and Upekkha (equanimity); (2) the application of Tzu Chi's humanities approach for development of desirable characteristics of Chiang Mai Tzu Chi School's students results in enabling the students to acquire the awareness and understanding of the ideal of perfect human being which in turn enables them to be students who possess virtues, ethics, patriotism, the love for religion, and the love for the monarchy; moreover, they obey the rules, have discipline, are honest, are grateful for their parents, have avidity for knowledge, live sufficiently, have volunteer-mindedness, and help the others without expecting any reward; and (3) as for guidelines for development of student's desirable characteristics in Chiang Mai Tzu Chi School based on Tzu Chi's humanities approach, the school should develop learning activities management and follow-up activities, and the teachers and parents should be allowed to cooperate in organizing activities to instill virtues and ethics in the minds of the students.

Keywords: Student's desirable characteristics, Humanities approach, Tzu Chi

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมีความสงบสุขร่มเย็นนั้น มีรากฐานสำคัญมาจากการพัฒนาประชาชนให้เป็นคนดี เก่ง และมีสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาให้เป็นคนดี มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาสังคมในปัจจุบันเกิดจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ทำให้สังคมขาดระเบียบวินัย ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย นอกจากนี้ คนในสังคมยังขาดน้ำใจ และขาดความสามัคคี ไม่รู้จักการเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนกันมากขึ้น ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย การที่จะลดปัญหาต่าง ๆ ลงได้จะต้องมีการบ่มเพาะคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวตน โดยเฉพาะหากได้มีการหล่อหลอมสิ่งที่ดี ๆ ตั้งแต่ในระดับปฐมวัย โดยคุณธรรมจะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมนั้นมีอยู่ในตัวบุคคล ที่เกิดจากการได้รับ

การปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอยู่ในจิตสำนึก อยู่ในความรับผิดชอบชั่วดีอันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกให้ไปในแนวทางที่ดี

ในปัจจุบันเรื่องคุณธรรม จริยธรรมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงกันมากในหลายลักษณะ เมื่อเกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมที่ขาดความสงบสุขอันเนื่องมาจากความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของบุคคลบางกลุ่มในสังคม ซึ่งมักจะมีการวิพากษ์ วิจารณ์และกล่าวโทษกันว่าเป็นเพราะการขาดคุณธรรม จริยธรรม ขาดความมีน้ำใจ มีความเห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นปัญหาของสังคมไทย โดยสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพสังคมไทยเกิดการแข่งขันและเกิดการแก่งแย่งกันจนไม่สนใจคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลให้นักเรียนและเยาวชนไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ได้ ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ไม่พึงประสงค์ นักเรียนเกิดปัญหาด้านการขาดคุณธรรมจริยธรรมและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ยากต่อการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียน (ศีลธรรม โพนะทา, 2546, น. 1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ในการพัฒนาให้ผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน ที่ต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, น. 53)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในครอบครัวและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ไม่ใช่การสอนแต่ในห้องเรียน ไม่ได้เกิดจากการอ่านในตำรา หรือให้นักเรียนรับฟังการบรรยายจากครู แต่เกิดจากการเห็นแบบอย่างความดี การอยู่ในสังคมแห่งความดี เรียนรู้และปฏิบัติจริง ดังคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน (ผู้ก่อตั้งมูลนิธิพุทธฉือจี้) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้การสำนึกคุณจากจิตวิญญาณแห่งมนุษยธรรมและการสอนที่มุ่งสู่ความเป็นจริง ท่านได้ชี้แนะครูและบุคลากรไว้ว่า การสอนไม่ควรเน้นทฤษฎีมากเกินไป ควรเน้นที่ความเป็นจริง โดยสอนให้นักเรียนเคารพคุณค่าของชีวิต ให้นักเรียนได้เห็นด้วยตา ได้ฟังด้วยหู และได้ปฏิบัติด้วยตนเอง การศึกษาที่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างและเข้ามีส่วนร่วมกับความเป็นจริงท่ามกลางสิ่งแวดล้อมของการดำรงชีวิต จะทำให้เข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงอันเป็นความจริงของชีวิตและเรียนรู้การเป็นผู้ให้ เด็กจำนวนมากในระหว่างการปฏิบัติและสัมผัสกับความเป็นจริงจะเปลี่ยนแปลงอากัปกิริยาและคำพูดของตน นี่คือการเรียนการสอนที่เน้นความเป็นจริงและหลุดจากกรอบของทฤษฎีในตำรา (โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่, 2555, น. 7)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้แนวคิดของฉือจี้มาใช้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และสอดรับกับวิสัยทัศน์ หลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข

มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยยึดหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวจะช่วยให้ทราบถึงผลการใช้แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ มาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้

วิธีดำเนินการวิจัย

กรณีศึกษา

เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ต้องการเจาะลึกถึงข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ความเป็นมา การดำเนินงานของโรงเรียน วิธีดำเนินงาน วิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ ผู้วิจัยจึงเลือกกรณีศึกษาที่มีการจัดการศึกษาตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้เพียงโรงเรียนเดียวในประเทศไทยคือ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบพัฒนานักเรียน จำนวน 5 คน 3) บุคลากร จำนวน 2 คน 4) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 6 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน และ 5) ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบการสังเกต โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ยกร่างแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ และประเด็นการสังเกตในแบบการสังเกตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย

3. นำแบบสัมภาษณ์และแบบการสังเกตเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความตรงและความเหมาะสมของเครื่องมือ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์และแบบการสังเกตตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้ทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยให้ครบถ้วน โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ศึกษาบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัย

3. สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

4. สังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมนอกห้องเรียน กิจกรรมนอกสถานที่ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาและผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ที่นำมาใช้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ เป็นการนำหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) มาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และใช้ จิ้ง ซือ อวี่ ซึ่งเป็นหลักคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนมาใช้เป็นแกนหลักในการสอนสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกช่วงโอกาส เป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยอาศัย "ศิลปะการดำเนินชีวิต" "มารยาทที่ดีงาม" และ "บ่มเพาะวัฒนธรรมที่ดีงามของมนุษย์" จนเป็นนักเรียนที่สุขสมบูรณ์ทั้งกาย ใจ ปัญญา และสังคม โดยท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนผู้ก่อตั้งโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่กล่าวว่า "ประถมศึกษา" ต้องปูพื้นฐานด้านการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและ

มั่นคงแก่ยุวชน มัธยมศึกษาต้องปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่เยาวชน มหาวิทยาลัย ต้องชี้ทางนักศึกษาให้รู้จักหน้าที่และพันธกิจของตนเอง

2. ผลการใช้แนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ มาใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

2.1 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องของความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ แสดงพฤติกรรมความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้วยการเข้าแถวเพื่อทำความเคารพต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้วยความพร้อมเพรียงกัน ทั้งตอนเช้าและตอนเย็น โดยทุกคนจะร้องเพลงชาติอย่างพร้อมเพรียงถูกต้อง เสียงดังฟังชัด ยืนตรงอย่างเป็นระเบียบและสง่างาม โดยไม่มีการพูดคุยกันทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม โดยครูจะสอดแทรกคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน (ผู้ก่อตั้งมูลนิธิฉือจี้) เรื่อง “ความสามัคคีและความสวยงามของหมู่คณะ ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนของบุคคล” เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสามัคคีและความร่วมมือกันแสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องของความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูได้สอดแทรกคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน เช่น “ความซื่อสัตย์นั้นต้องมีอยู่บนพื้นฐานของจิตใจ” “การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีสัจจะและความซื่อสัตย์จะทำให้กายใจเป็นสุข” โดยเน้นการฝึกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องจนเกิดความเคยชิน ทำให้นักเรียนเป็นคนที่ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด นักเรียนจะมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีจิตใจที่อ่อนโยน นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการไม่พูดโกหก การไม่หยิบฉวยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง โดยโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมหยอดกระปุกออมบุญ (กระปุกออมสิน) เมื่อถึงสิ้นเดือนจะมีการนับเงินรวมกันเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ ซึ่งกระปุกออมสินของนักเรียนไม่เคยเกิดการสูญหายเลย แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกคนมีความซื่อสัตย์และมีน้ำใจในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้นักเรียนยังแสดงความซื่อสัตย์ด้วยการเก็บสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนเองมาส่งให้ครูประกาศหาเจ้าของ และการไม่นำอาหารที่มีเนื้อสัตว์มารับประทานในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่เป็นโรงเรียนที่รับประทานอาหารมังสวิรัติ

2.3 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องของความมีวินัย พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ทุกคนเข้าแถวเพื่อขอบคุณคนขับรถรับ-ส่ง ที่พาพวกเขามาถึงโรงเรียนได้อย่างปลอดภัย นักเรียนจะเดินแถวอย่างเป็นระเบียบจากรถรับ – ส่ง สู่อาคารเรียน และเดินแถวเข้าห้องเรียนโดยเดินเป็นสองแถว ชาย-หญิง นอกจากนี้นักเรียนยังแสดงความมีระเบียบวินัยโดยการวางกระเป๋านักเรียน รองเท้า หนังสือ ได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเวลาไปทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน นักเรียนจะเข้าแถวไปทำกิจกรรมอย่างเป็นระเบียบ ตรงต่อเวลา โดยนักเรียนทุกคนจะปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.4 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องของความใฝ่รู้ พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการในการสร้างความตระหนักให้นักเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ มีการปูพื้นฐานที่ดีทางด้านวิชาการ โดยเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนใน

หลายช่องทาง ทั้งการจัดกิจกรรมเสริมให้ได้เรียนรู้กับผู้ชำนาญในด้านต่าง ๆ ตามความสนใจของนักเรียน จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาและทดลองฝึกปฏิบัติจริง สำหรับระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสนใจได้ไปเรียนรู้แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมกับนักเรียนและนักศึกษาฉือจี้ที่ประเทศไต้หวัน รวมทั้งให้นักเรียนนักศึกษาฉือจี้ไต้หวันมาจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ในการวางแผนงาน คิดค้น และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

2.5 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง การอยู่อย่างพอเพียง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่นำเงินติดตัวมาโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดอาหารว่างให้โดยเน้นขนมและอาหารที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียนเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งของและถนอมสิ่งของที่ตนเองมีอยู่ สังเกตได้ว่านักเรียนจะทานขนมและอาหารที่มีจนหมด สิ่งของที่เหลือใช้ หรือสิ่งของที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกครั้งก็นำมาประยุกต์ใช้ โรงเรียนยังมีกิจกรรมแยกขยะที่นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกันอย่างจริงจังตั้งแต่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นักเรียนช่วยกันประหยัดไฟโดยปิดไฟทุกครั้งเมื่อใช้งานเสร็จ ประหยัดน้ำโดยการนำกะละมังมารองน้ำที่อ่างล้างมือหน้าห้องเพื่อรองน้ำที่ใช้แล้วนำมารดต้นไม้ นำไปล้างห้องน้ำหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่สกปรก นักเรียนยังรู้จักการออมเงินลงกระปุกออมบุญเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ และเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็น โรงเรียนฉือจี้มีนโยบายให้นักเรียนใช้กระเป๋าที่เหมือนกัน รองเท้า ถุงเท้า อุปกรณ์รับประทานอาหาร เป็นสิ่งที่โรงเรียนฉือจี้ผลิตขึ้นเอง โดยมีตะเกียบ ถ้วยข้าว แก้วน้ำ ที่รองตะเกียบ ที่เป็นเอกลักษณ์ของฉือจี้ ซึ่งบ่งบอกถึงความพอเพียง การปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักประหยัดอดออม เป็นสิ่งที่ช่วยลดภาระการใช้จ่ายของผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี และช่วยสร้างนิสัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่พอเพียงและมีความสุข โดยนักเรียนทุกคนได้เรียนรู้คำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ในเรื่องของการรู้จักลดกิเลสไม่ฟุ้มเฟือย มีเหตุผล ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างดี

2.6 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง มุ่งมั่นในการทำงาน พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ มีความร่วมมือร่วมใจ แบ่งหน้าที่ในการทำงานเป็นกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ส่งงานครบตามที่ครูกำหนด ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับหลักคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนที่สอนว่า “*ตั้งจิตให้มั่นและแน่วแน่ การทำงานต้องอาศัยความตั้งใจถึงจะสำเร็จ*” ในส่วนของการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนอกหรือในโรงเรียน นักเรียนจะร่วมมือกันรับผิดชอบ กระตือรือร้น และมีความมุ่งมั่นในการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์แบบที่สุด

2.7 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง รักความเป็นไทย พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไทยอย่างพร้อมเพรียง โรงเรียนมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับการรักความเป็นไทยอยู่เสมอ เช่น กิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด ซึ่งมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยที่เน้นท้องถิ่นของตนเอง ทั้งด้านอาหาร เครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้สอย โดยโรงเรียนได้เชิญวิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้และร่วมกันปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รักและหวงแหนในความเป็นไทย

มากยิ่งขึ้น สิ่งที่เป็นจุดเด่นคือ นักเรียนมีวัฒนธรรมการไหว้และทำความเคารพด้วยความนอบน้อม พูดจาสุภาพและให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ แสดงกิริยามารยาทที่สุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ตลอดจนการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

2.8 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง จิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ มีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการกุศล ทั้งกิจกรรมเยี่ยมครอบครัวบุญคุณและบ้านพักคนชรา โดยครอบครัวบุญคุณนั้นคือ ครอบครัวที่มูลนิธิฉือจี้ร่วมกับโรงเรียนให้ความช่วยเหลือดูแล โดยจะนำสิ่งของไปมอบให้ทุก ๆ วันเสาร์ก่อนสิ้นเดือน นักเรียนทุกระดับชั้นมีโอกาสได้เรียนรู้ถึงความลำบากของครอบครัวบุญคุณ และได้เรียนรู้ถึงการดูแล การให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ได้ร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน/วัดในวันสำคัญทางศาสนา โดยร่วมเป็นอาสาสมัครฉือจี้ไปดูแลผู้สูงอายุเพื่อแบ่งปันความรักให้กับคุณตาคุณยาย รวมทั้งการช่วยเหลืองานส่วนรวมอื่น ๆ เช่น การบูรณะปัดกวาดเช็ดถูวัดในชุมชน การเป็นอาสาสมัครช่วยผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ต่าง ๆ การช่วยบริจาคเงินและเรี่ยไรเงินจากผู้ใจบุญให้กับผู้ประสบภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจ เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ เป็นผู้ให้ รู้จักแบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจและเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน เปรียบเสมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ โดยนักเรียนเต็มใจที่จะปฏิบัติด้วยความอ่อนน้อม อ่อนโยน จากหัวใจที่เปี่ยมด้วยความรักความเมตตา ทำให้นักเรียนมีความสุขและผู้รับก็มีความสุข

2.9 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง เทคโนโลยีเป็นเลิศ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ เป็นผู้มีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีเป็นอย่างดี สังเกตได้จากความสามารถในการสืบค้นข้อมูล การออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยเทคโนโลยี การถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามผ่านระบบเทคโนโลยี โดยจุดเด่นของคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีของนักเรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ คือ การคัดสรรสิ่งที่ดีงาม มีคุณธรรมในการเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยี เช่น การเผยแพร่สิ่งดีงามของมูลนิธิพุทธฉือจี้ จะต้องมีการคัดเลือกภาพที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของฉือจี้ มุ่งเน้นการใช้ภาพที่แสดงถึงคุณธรรม จริยธรรมของฉือจี้ เพื่อที่จะทำให้ผลงานนั้นเป็นแบบอย่างที่ดี และเชิญชวนให้คนอื่น ๆ มาร่วมทำความดี โดยนักเรียนจะร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้โรงเรียนยังเน้นการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงภัยจากเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องมีคุณธรรม

2.10 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามแบบของฉือจี้ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ทุกคนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง จากกระบวนการสอนที่ชาวฉือจี้ได้ปฏิบัติกันมา คือ การสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก “สัมผัส” “วิเคราะห์” และ “เข้าใจ” จึงทำให้เกิด “ปรับ เปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต โดยการนำไปปฏิบัติจริง” นักเรียนทุกคนได้เข้าใจและซึมซับคุณธรรม จริยธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จิ้งซืออวี่ (คำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน) จริยศิลป์การจัดดอกไม้ จริยศิลป์การชงชา จริยศิลป์การเขียนพู่กันจีน การดำเนินชีวิต ภาษามือ ทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเป็นระเบียบวินัย รู้จักการเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักการเป็นผู้ให้ ซึ่งนักเรียนปฏิบัติตนออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ว่านักเรียนอยู่ในอิริยาบถใด ๆ ล้วนแล้วแต่แฝงไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ ผลการวิจัยสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ต้องมีการประชุมวางแผนงาน มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของทุกฝ่ายในเรื่องของการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมโครงการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในเนื้อหาทุกวิชาและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน

2. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนและบ้านต้องร่วมมือกันในการดำเนินการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังนักเรียนไปในทางเดียวกัน เกิดผลได้รวดเร็วและชัดเจนขึ้น อบรมสั่งสอนและแนะแนวทางให้นักเรียนมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีความเข้มแข็ง เพื่อที่เด็กจะได้ไม่ไปตามกระแสสังคมวุ่นวาย

3. การกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนต้องทำอย่างชัดเจน และพัฒนาการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

4. การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่นักเรียนต้องมีการให้รางวัลหรือเกียรติบัตร ชมเชยนักเรียนที่ได้ปฏิบัติดีเด่นในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการประกาศคุณงามความดีให้กับนักเรียนคนอื่น ๆ ผู้ปกครองและคนสังคม และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนหรือคนอื่น ๆ ต่อไป

5. การจัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลการจัดกิจกรรมที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนหรือนักเรียนดีเด่นในแต่ละด้านต้องมีการดำเนินการ เพื่อเผยแพร่ผลงานและเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนแข่งขันกันทำความดีต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้: กรณีศึกษาโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ใช้หลักพรหมวิหารสี่ ซึ่งได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักพรหมวิหารสี่เป็นปรัชญาการศึกษาที่โรงเรียนฉือจี้ทุกแห่งทั้งที่ไต้หวัน และเชียงใหม่ ใช้เป็นปรัชญาในการพัฒนามนุษย์ รวมทั้งเป็นหลักปรัชญาที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ที่ก่อตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ กว่า 50 ประเทศ ใช้เป็นหลักในการบริหารมูลนิธิ โดยหลักพรหมวิหารสี่ เป็นหลักปรัชญาที่ถูกเขียนติดไว้ในทุกห้องเรียน สอดคล้องกับที่พระไพศาล วิสาโล (2550) กล่าวไว้ว่า หลักพรหมวิหารสี่ เป็นคุณธรรมอันเป็นหัวใจของฉือจี้ โดยความหมายของพรหมวิหารสี่ที่ฉือจี้ให้ไว้เป็นสิ่งที่ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง โดยกำหนดว่า เมตตา คือ ความรักโดยไม่แบ่งแยก กรุณา คือ การลงมือช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความสุขที่เกิดจากการช่วยให้ผู้อื่นเป็นสุข และ อุเบกขา คือ การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้มาพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 10 ด้านของผู้เรียน มีผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ มีความเข้าใจถึงแบบอย่างของมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบได้อย่างถูกต้อง มีวินัย มีความซื่อสัตย์ กตัญญูต่อบิดา มารดา ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตอาสา และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เหตุที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

ต่อเนื่องจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนซึมซับไปวันละนิดวันละน้อย เกิดการพัฒนาไปอย่างช้า ๆ จนทำให้เด็กได้เรียนรู้และปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องจนเป็นนิสัยโดยไม่ต้องบังคับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดิมแท้ ชาวหินฟ้า, รัศมี กฤษณมิษ และ สุวิดา แสงสีหนาท (2550) ที่ศึกษาแนวทางการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา: กรณีศึกษามูลนิธิพุทธฉือจี้ ไต้หวัน ซึ่งพบว่า สถานศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณธรรมของเด็กทั้งกาย จิตสำนึกและจิตวิญญาณ โดยนักเรียนมีความกระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น การตื่น การกิน การนอน มีความตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรมของโรงเรียน มีความเคารพต่อคน สัตว์ สิ่งของ สิ่งแวดล้อม และเรื่องราวต่าง ๆ มีจิตใจสำนึกในบุญคุณมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนดีขึ้น เนื่องจากนักเรียนเข้าใจคำสอนที่เป็นนามธรรมอันได้แก่ ความรัก การให้อภัย และความสำนึกในบุญคุณ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางหลักในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ตามแนวคิดพัฒนามนุษย์ของฉือจี้ คือ ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนพัฒนากิจกรรมและโครงการอย่างสม่ำเสมอ บุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจแนวทางการศึกษาของฉือจี้อย่างชัดเจน เพื่อที่จะปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ต้องมีการสอดแทรกคำสอนของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมเพื่อหล่อหลอมจิตใจผู้เรียนให้เกิดคุณธรรมที่ดีงาม เหตุที่ได้แนวทางเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองต่างยอมรับในแนวทางที่โรงเรียนฉือจี้ดำเนินการมาโดยตลอด เนื่องจากแนวทางที่ได้คือสิ่งที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ ข้อเสนอแนะคือเป็นการเน้นให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามแนวทางเดิม โดยเพิ่มแนวทางเรื่องการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมให้มากขึ้น เนื่องจากตระหนักว่าสิ่งแวดล้อม เช่น ครอบครัว และชุมชนที่แวดล้อมนักเรียนอาจแตกต่างจากสิ่งที่โรงเรียนพยายามปลูกฝัง โดยแนวทางที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ryan (2002, อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย กระบวนการ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง 2) การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล 3) การเชิญชวนให้ทำความดี 4) การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม 5) การจัดประสบการณ์โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจัง และ 6) การคาดหวังความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนฉือจี้ เชียงใหม่ สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงพัฒนาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผลการวิจัยที่เน้นให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน การสอดแทรกคำสอนของธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ควบคู่กับหลักพรหมวิหารสี่ การสร้างความเข้าใจให้กับครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองให้เห็นทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน การขอความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ สามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ ซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา รวมถึงนำหลักการของพรหมวิหารสี่ และแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนฉือจี้ไปประยุกต์ใช้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3. หน่วยงานที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาไปกำหนดเป็นนโยบาย หรือแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลเพื่อศึกษาความคงอยู่และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการ ของผู้เรียนในโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่กับผู้เรียนที่เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่กับผู้เรียนในประเทศไต้หวัน

บรรณานุกรม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2551). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 2*(1), 25-33.

เดิมแท้ ชาวหินฟ้า, รัศมี กฤษณมิษ และสุวิดา แสงสีหนาท. (2550). *การศึกษาแนวทางการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา: กรณีศึกษามูลนิธิพุทธฉือจี้ ไต้หวัน*. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

พระไพศาล วิสาโล. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี:กรณีศึกษามูลนิธิฉือจี้ไต้หวัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน*. เชียงใหม่: โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่.

ศีลธรรม โพนะทา. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.